

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmæ Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

De his quæ valere possunt ad detestationem Acediæ, Pars I. quæ habet
quatuor capitula.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46161](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46161)

viles sunt qui de bonis ecclesiasticis que bona pauperum sunt, conuiuia superflua faciunt. Tot enim pauperibus ea auferunt, quot inde habere poterunt: etiam ignominia magna erit in die iudicii, quando pauperes conuenerint vno dicente, iste mihi abstulit vnum pradium. Alio dicente, iste mihi abstulit vnum denarium, vel altud. ¶ Secundum est hoc, quod bona clericorum frequenter a pauperibus sunt oblata, & sanguine Christi comparata. Vnde incongruum est de elemosynis pauperum superflua conuiuia diuitibus facere. Accidit enim interdum quod in xx. solidis quos clericus prodigus expedit in conuiuio vno, multi pauperes posuerunt quod proprio ori subtraxerunt, & talis posuit ibi vnum obolum cui alius obolus non remansit. Similiter valde incongruum est, ea que sanguine Christi empta sunt, superflue expendere, vnde super illud Ier. 22. Vae qui facit laquearia cedrina, & pingit ea synopide, id est, Christi sanguine, dicit gl. ¶ Tertium est hoc, quod clerici debent esse forma gregum, & bonum exemplum aliis dare: & valde incongruum est quando sunt superfluis conuiuibus, illos corrumpunt quos sanare debuerunt: & alios maculant quos debuerunt emundare & sanctificare, vnde dicit de illis in epist. Iudae, Hi sunt in epulis suis macula conuiuata. Non solum sunt maculati, sed etiam maculae sunt alios maculantes suo malo exemplo, & materia ministrando suis superfluis conuiuibus gulositati & ebrietati, & multis aliis peccatis. ¶ Quarto debet cohibere clericos a vitio prodigalitate multitudo & magnitudo peccatorum quae sequuntur in eis ex vitio isto. Ex prodigalitate accidit in multis, quod ipsi sunt raptotes, simoniaci, opprobriatores pauperum, excoriatores subditorum. ¶ Quintum est hoc, quod vitium multum impedit eos ab officio suo. Non possunt enim illi officio suo intendere debitis aggranati. Et visitatio eorum potius est subditorum corruptio, propter nimias expensas, quam eorum correctio. ¶ Sextum deberet cohibere dissipatores honorum ecclesiasticorum a prodigalitate, consideratio districti iudicii. Si enim ex isto verbo. Esuristi, & non dedisti mihi manducare: illaturus est Dominus in iudicio. Ite ergo maledicti in igne aeterno: quid diciturus est prodigis dissipatoribus, qui non solum ipsi esurienti non dederunt manducare, sed etiam ipsi esurienti abstulerunt quod debuit manducare?

TRACTATUS V. de Acedia.

De his quae valere possunt ad detestationem Acediae, PARS I. quae habet quatuor capitula.

De ordine dicendorum in isto tractatu. Et de diuersis exemplis quae valere possunt ad detestationem Acediae. CAPVT I.

POST

OST peccatum auaritiæ, dicendum est de peccato Acedia: quia pigritia interdum ex auaritia sequitur. Vnde Luc. 12. dicit ille diues cuius ager fructus vberes attulit, Anima mea multa habes bona reposita in annos plurimos, requiesce, & comede, & bibe: dicemus autem hoc ordine & de vitio isto. ¶ Primo, ponemus ea que possunt valere ad detestationem huius vitij. Secundo tangemus de diuersis generibus peccatorum que pertinent ad hoc vitium. Tertio, tangemus aliquid de remedijs contra vitium istud. Quarto, de ineluctato feruore qui acedia videtur esse contrarius. ¶ Ad detestationem vero huius peccati possunt valere diuersa exempla. Et possumus primo sumere exemplum a rebus que non habent sensum, nec vitam, nec rationem, sicut a sole. Secundo, ab his que vitam habent, & non sensum: vt ab herbis, & arboribus, & huiusmodi. Tertio ab his que habent vitam, & sensum, & non rationem, vt a brutis animalibus. Quarto, ab his que habent sensum, & rationem, & gratiam, vt a sanctis viris. ¶ Et primo, persequemur de primo. Positum Dominus preceptum soli, vt de singulis diebus ab oriente veniat ad occidentem, & singulis noctibus reuertatur in orientem, & nunquam preterit sol illud preceptum. Non pigritatur nec de die, nec de nocte, nec æstate, nec hyeme, implere illud preceptum. Quantumcumque laboret in vno die, nihilominus tamen summo mane surgit in sequenti die, & tamen non expectat tale remunerationem laboris sui, nec tale pœnam negligentiam suam, quale homo. Ad hoc videtur habuisse respectum Augustinus, cum dicit: Indecus est Christiano si radius solis eum in lecto: potest enim dicere sol si potestatem loquendi haberet. Amplius laboravi heri, quatuordecim: tamen cum iam surrexerim, tu adhuc dormis. ¶ Possumus etiam accipere exemplum ad detestationem acedia ab eis que ex terra nascuntur. Videmus enim herbas & arbores, que tamen minimum habent initium, credendo ad magnam quantitatem deuenire, habent tamen tot aduersantiam sibi, vt hyemem & aliam aeris intemperiem. Singulis etiam annis aufertur eis labor florum, & fructuum, & fronditum, & tamen nihilominus opportunitate inuenta operandi operantur: qui videret nuditatem earum in hyeme, vix crederet quanta pulchritudine indui possent, nisi idem alias vidisset. Qui videret quam parua arbor sit nucis in initio sui, vix crederet, quod ad tantam magnitudinem peruenire deberet, nisi simile alias vidisset. Non debet igitur pigritari homo, nec diffidere, etsi defectum bonorum in se videt, vel si aliqua sibi resistant. Plus enim potest homo quam credat. Tali exemplo vitur Dominus

nus Mat. 6. dicens: Considerate lilia agri quomodo crescunt. Et
 subditur: Dico autē vobis, quoniā nec Salomon in omni gloria
 sua cooperta est sicut vnū ex illis. ¶ Tertio vero exemplo vi-
 tur Salomon Prou. 6. dicens: Vade ad formicam, o piger, & con-
 sidera vias eius, & discce sapientiā: quā quum non habeat ducē
 nec praeceptorem, nec principem, parat aitate cibū sibi, & con-
 gregat in messe quod comedat. Et sunt quinq; art. dēda in isto
 exemplo. ¶ Primo paruitas formicæ, quam Salomon proponit
 quasi magistrā homini. Multū enim potest confundi homo
 quando videt se tam parū scientiæ, q; a tam paruo animali po-
 test doceri. Vnde multū conari deberet ad addiscendum. Sicut
 accidit in scholis, quādo aliquis magn⁹ a puero paruo docetur,
 ex quādā erubescētia deberet ardentius addiscere. Ad hoc po-
 test referri quod dicit Sene. Pudeat ab exiguis animalibus nos
 trahere mores. Erubescere potest homo, q; tam paruum animal
 melius morigeratum est quā ipse. ¶ Secundo attendendū est
 quod dicit Salomon: Considera vias eius, & non viam. Vias vo-
 cans discursus quos faciunt pro quærendo cibo. Pluries enim in
 die vadunt ad quærdum frumentum: vnde satis possent eru-
 bescere illi homines qui semel in septimana grauantur venire
 ad sermonē ad quærendū animę suę cibum. ¶ Tertio attenden-
 dum est, q; formica in hoc opere non habet hominem ducem
 cuius exemplū sequatur, nec praeceptorem cuius verbo ad hoc
 doceatur, nec prin. ipē a quo puniatur eius negligentia: homo
 tamen omnia ista habet. ¶ Quarto attendendum est, q; ipsa pu-
 rum granum eligit vt de ipso pascatur. Vnde multum possent
 in hoc confundi illi, qui spurcitas & immunditias alienorum
 peccatorū eligūt, vt illis os suū pascant: iuxta illud Prou. 16. Os
 stultorū pascitur imperitiā. ¶ Quinto attendendum est in hoc
 exemplo, q; formica adeo se onerat frumento, vt interdum vi-
 deatur minor esse suo onere. In quo possent satis confundi illi
 qui a sermone redeūt vacui, nec vnū verbū reportantes secum.
 ¶ Potest etiā valere ad detestationem acediae, exemplum eorū
 qui amāt mundum. Si enim respiciamus quot & quantis labo-
 ribus, quotidianis cruciatibus ipsi merentur cruciatum æternū,
 satis poterimus confundi, q; adeo sumus pigri laborare pro re-
 gno æterno: vnde Augu. O si possemus excitare homines, & cū
 ipsis pariter excitari, vt tales essemus amatores vitæ perma-
 nis, quales sunt homines amatores vitæ fugientis, quis non vt
 viueret, continuo perdere vellet vnde viueret, & potius elige-
 ret vitam mendicantem, quā celerem mortem? Cui dictum
 est,

est. Nau
 moria
 mus, &
 tur in V
 arum
 Deus, p
 vitæ m
 rem in
 terrogā
 de illis
 Deo, qu
 statio a
 de mult
 boribus
 Prou. q
 omni b
 itinere,
 gūtur d
 borum
 scurrēd
 chryma
 tiorum
 num, cl
 sangui
 tus Acl
 rentib
 gi, aliq
 laborat
 sibi dat
 & non
 tana e
 ham i
 simila
 tum et
 dedit
 gen. a
 inueni
 De
 A
 b

est. Nauiga, ne moriaris, distulit? Cui dictum est, Labora, ne moriaris, & piger fuit? Leuia iubet Deus: vt in æternum viuamus, & obedire negligimus. Ad idem potest adduci quod legitur in Viris patrū de quodā sancto patre, qui quum vidisset ornatum cuiusdā mulieris, fletus inquit, Ignosce mihi omnipotēs Deus, quia vnus diei meretricis huius ornatus, superauit totius vitæ meæ industria ornamenta Et abbas Pambo videns mulierem in Alexandria ad quam descēderat de eremō, fleuit. Et interrogātibus causam sui fletus, ait: Duæ res me mouerunt. Vna de illius perditione: alia quia non habeo tale studium placēdi Deo, quale studiū habet ista vt hominibus placeat. ¶ Ad detestationē etiā acediæ possunt valere exēpla bonorū virorum. Et de multis pauca ponemus. Ait Dauid, Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. Et de sapiente muliere legitur in fine Prou. q̄ panē otiosa non comedit. Et Apostolus dicit de se: Plus omnibus laboraui. De Christo legitur Io. 4. q̄ ipse fatigatus ex itinere, sedit super fontē. Et in multis aliis locis in Euāgeliis legitur de labore ipsius Vnde Ber. Quādiu vixeto, memor eto laborum quos Christus sustinuit prædicando, fatigationū in discursu, tentationum in ieiunando, vigiliarum in orando, lacrymarum in cōpatiēdo. Recordabor etiam dolorum, conuictiorum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horūque similia. Alioquin requiretur à me sanguis iustus qui effusus est super terram. Legitur etiā, q̄ beatus Aclenius primo Palatinus, postea eremita maximus, quærentibus à se in quo cōsideret. Respōdit, In hoc, q̄ homines fugi, aliquādiu tacui, fleui. Potissimē in hoc gaudeo, q̄ manibus laboraui. Et quādā vidua moriens recusabat sepeliri in camisia sibi data, dicēs: Sepeliar in camisia elaborata propriis manibus, & non alienis. t̄ de beata Virgine legitur Luc. 1 q̄ abiit in mōtana cum festinatione. Legitur etiam Gene. 18. Festinauit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixitq; ei, Accelera, tria fara simila cōmiscē, & fac subcineritios panes. Ipse verō ad armentum euenit, & tulit inde vitulum tenerrimum & optimum, deditq; puero, qui festinauit, &c. De quo verbo loquens Origen. ait: Senex currit, Sara accelerat, puer festinat, nullus piger inuenitur in domo sapientis.

De verbis Sacrae scripturae quæ laborem suadent, & otium, vel pigritiam dissuadent.

CAP. II.

AD detestationem etiam acediæ possunt valere illa verba Sacrae scripturae quæ suadent laborem vel dissuadent

Q 9 3

otium vel pigritiam. vnde Eccl. vlti. Verba sapientum quasi stimuli, & quasi clauis in altum defixi. Stimulus valet contra tarditatem iumentorum: sic verba sapientum contra pigritiam hominum. Et notandum quod homo laborat quasi contrariis vitiis. Est enim lentus ad bonum, & princeps ad malum. Sed verba sapientum sunt velut stimuli, quando excitant hominem ad bonum. Et sunt velut clauis in altum defixi: dum retinet hominem ne se precipitet in malis. De multis vero verbis quibus suadet nobis labor & dissuadet nobis pigritia, pauca ponemus. Ait Hieronymus super illud Ezechie. 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ fororis tuæ. Superbia, saturitas panis & abundantia, & otium ipsius & filiarum eius. Semper, inquit, est aliquid agendum, ne ager nostri pectoris manu cessante malarum cogitationum sentibus occupetur. Eccl. 7. Non oderis laboriosa opera, & iustitiam à Deo creatam. Rusticationem Deus creauit, quando Adæ dixit Genes. 3. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, vel quum posuit hominem in paradiso voluptatis vt operaretur, vt legitur Genes. 2. & Ecclesiast. 14. Non defrauderis à die bono, & pericula dici boni non te prætereant. Et ibidem: Ante obitum tuum operare iustitiam, quia non erit apud inferos inuenire cibum. Hoc manifestum est in diuite epulone, qui apud inferos guttam aquæ non potuit inuenire, quam digito Lazari qui leprosus fuerat petiit. Tunc non erat ipse ita indignantis natura, sicut in seculo isto fuerat. Adhuc non impetrauit ille guttam illam aquæ, & tamen plusquam mille anni transierunt ante quoniam petiit. Item Ecclesiast. 9. Quodcunque potest facete manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia apud inferos est, quò tu speras. Apud inferos non est opus, sed merces operis. Nec ratio quia nihil profunt ibi artis argutiæ. Nec sapientia, nec scientia sunt ibi ad excusationem vel defensionem, sed potius ad accusationem. Seruus enim sciens voluntatem domini sui & non faciens, vapulabit plagis multis. Item Ecclesia. 11. Mane semina semen tuum, & vespere non cesset manus tua. Et Apostolus 2. ad Timot. 4. In omnibus labora, opus fac Euangelistæ. Item 2. Thessalo. 3. Si quis non vult operari, nõ manducet. Ideo dedit dominus diuersa membra homini, vt ex omnibus ei seruiret, vnde quandoque debet homo seruire Deo ore, cantando: quandoque manu, scribendo, & sic de cæteris membris. Item ad Galatas 6. Bonum facientes, non deficiamus: tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. Et Ecclesiast. 6.

Ne

Ne acedieris in vinculis eius. & loquitur de sapientia. Vincula sapientia sunt diuina precepta quibus ligatus est homo, qui ex morfu pomi prohibiti quasi venenati incidit in spirituale insaniam. Cuius insaniam sunt hæc signa, quod mente quasi aliena loquitur, fatua cogitando, quod gaudet inde vnde stendum esset. vnde Prouer. 20. Stulticia est gaudium stulto. Et Aug. dicit super Io. Risum talium, risum esse phreneticorum. Signum etiam huius insaniam est hoc, quod homines exquirunt pericula quibus se perimant. Vnde Prou. 27. Cor iniqui exquirunt mala. Sicut occultos laqueos vsuræ vel simoniam quibus se perimat. Item in Psalm. Labores manuum tuarum quia manducabis &c.

Quantum peccatum acedia Deo displiceat. CAP. III.

Tertio potest valere ad detestationem acedia, si ostendatur quantum hoc peccatum Deo displicet, diabolo placet, & hominibus nocet. Quantum Deo displiceat, potest ostendi primo ex illo verbo Apoc. 3. Vcinam frigidus esses aut calidus: sed quia tepidus es, & nec frigidus nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo. Calidus est, qui seruens est ad bonum. Frigidus est, qui simpliciter desistit à bono. Tepidus verò est, qui medio modo se habet. Et dixit gl. interl. quod maior spes est de frigidis quam de tepidis. Cuius rei hæc est causa, quod tepidi quandam fiduciam & securitatem accipiunt de hoc, quod aliquid boni agunt, & ideo se non corrigunt. Tepidus verò de ore Dei euomitur, qui prædicatores in quibus Deus loquitur, de consortio sanctorum remouet per excommunicationem: vel tunc tepidus euomitur, quando in deteriora præcipitatur, vel quando impenitens moritur. De hac tepiditate dicit Hieronymus: Tepiditas sola est, quæ solet Deo vomitum prouocare. ¶ Quod autem acedia multum Deo displiceat, potest iterum ostendi per hoc, quod legitur Luc. 15. vbi sic habetur: Dico vobis, quod maius gaudium erit in celo super vno peccatore penitentiam agente, quam super nonagintanovem iustis qui non indigent penitentia. quod exponit Gregorius, de iustis illis qui desidiose se habent, & de peccatore feruente ad penitentiam, vnde dominus feruentem peccatorem nonagintanovem iustis acediosis præponit. Sicut dux in prælio plus eum militem diligit, qui post fugam reuersus hostem fortiter premit, quam eum qui nunquam fugit, nec vnquam fortiter egit. Plus amatur ager qui post spinas & tribulos fructus vberes reddit, quam ille qui spinas & tribulos nunquam tulit, & semper sterilis exitit. Ad idem ostendum induci potest, quod legitur Lucæ 13. de ficulnea fru-

Qq *

etum non faciente, Succide illam. Vt quid etiam terram occupat? Et quod dicitur Matth. 15. Tollite ab eo talentum. & loquitur de seruo pigro. Et subditur: Et inutilem seruum illū eicite in tenebras exteriores. Et Matth. 3. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.

¶ *Quod peccatum acedia multum placet diabolo.*

QVOD autem hoc peccatū multum placet diabolo, potest ostēdi ex hoc, quod legitur Iob 40. Circūdant eum salices torrentis. Per torrentem cuius aquæ citō deficiunt, intelligitur voluptas præsens quæ citō finietur. In qua diuites huius sæculi plantati sunt velut salices, quæ sunt arbores instructuosæ, & huiusmodi salices circūdant diabolum quasi faciendo ei umbram. In hoc verò, quod homines qui nihil faciūt, salices vocantur, insinuatur quanta sit fatuitas eorū qui se meliores aliis iudicāt, & honorabiliore, quia nihil faciūt. Similis enim fatuitas est, ac si aliquis diceret. Salices amygdalinis arboribus præuālere, eo quod steriles sunt. Ad ostendendum etiam quantum hoc peccatum placeat diabolo, potest adduci, quod legitur Iudic. 1. de Adonibezech, qui amputauerat lxx. regibus manuum ac pedum summitates. Adonibezech interpretatur, dominus fulgurās, qui amputat illis qui habent regere alios summitates manuum ac pedum, dum procurat ut tales ad opera utilia sint quasi impotentes. qui habet summitates manuum ac pedū amputatas, inutilis est quo ad usum membrorum istorū, etsi membra ista habeat. Sic multi ad utilia opera sunt impotentes, sed ad inutilia vel noxia potentiā habent. Ad idem ostendendū valet, quod legitur Mat. 12. de immundo spiritu, quod inueniens domū à qua exierat vacantem, vadit & assumit septē alios spiritus nequiores se, & intrantes habitant ibi. & eiusdem 8. legitur de dæmonibus, quod dixerūt domino, Si eiicis nos hinc, in gregem porcorum mitte nos. Porci sunt qui nihil faciunt, nisi quod voluptati corporis deseruiunt, qui sunt quasi proprium hospitium dæmonum. In acediosis habet diabolus quasi hospitium quietis. vnde Iob 40. dicitur dormire in secreto calami. Calamus qui vacuus est, figurat hominem vacantem & otiosum, in quo diabolus quiescit & dormit.

¶ *Quantum acedia noceat proprio subiecto, & quod ipsa repleat hominem malis pœnæ.*

Siquitur videre qualiter noceat peccatum acedia homini. Nocet autem ei mala inferendo tam pœnæ quam culpæ, & plurima bona auferendo, & primo ostendemus quomodo hominem repleat malis pœnæ: mala verò pœnæ tria sunt,
pauper

paupertas, vilitas, & afflictio siue dolor. Quod paupertas peccatum acediae sequatur, manifestum potest esse ex his verbis scripturae quae sequuntur. Prouerb. 20. Propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo estare, & non dabitur ei. Item Prouerb. 10. Egestatem sibi operata est manus remissa: manus autem fortium diuitias parat. Et 28. Qui operatur terram suam, saturabitur panibus: qui vero sectabitur otium, replebitur egestate & 23. Veltietur pannis dormitorio. & 24. Vtquequo piger dormies? vsquequo de somno confurges? Paru inquam dormies, modicum dormitabis, paululum conferes manus, vt quiescas: & veniet tibi quasi cursor egestas tua, & mendicitas quasi vir armatus. Paupertas modo quasi inermis est, & quasi lete incedit, ideo multi fugunt eam, vel resistunt ei, sed in futuro erit quasi armata, vt homo non possit ei resistere, & veniet quasi cursor vt homo non possit eam effugere. & Prouerb. 21. Cogitationes robusti semper in abundantia: omnis autem piger semper in egestate est. & Eccl. 10. In pigritiis humiliabitur cõgnatio, & in infirmitate manuum perit illabit domus. Tigna vocantur ligna illa quae vulgariter dicuntur capiones, eod quod se mutuo capiunt. vnde domorum cõgnatio, est coniunctio quae fit in superiori parte tecti, quam pigri ex pigritia permittunt humiliari. Hoc enim proprium est pigri non subuenire periculis tempore opportuno. Quod vero vilitas sequatur peccatum acediae, manifestum potest esse ex his verbis scripturae quae sequuntur. Ecclesia. 22. In lapide luteo lapidabitur piger, & omnes loquentur super aspernatione ipsius. Itẽ in eodẽ: De stercore bouum lapidandus est piger, & omnis, qui tetigerit eum, excutiet manus. Tunc piger lapide luteo lapidatur, quando increpatione dura & conuitiis plena increpatur. Omnis, qui eum tetigerit, manus excutiet, quia onerosus est hominibus, & libenter homines se expediunt ab eo. Itẽ Prou. 10. Qui congregat in messe, filius sapiens est: qui autem stertit aestate, filius confusionis est. Melsis in qua colligendus est cibus spiritualis, est doctrina. Vnde Prou. 24. In doctrina replebitur cellaria vniuersa substantia pretiosa atque pulcherrima. Vel melsis potest intelligi praesens vita, in qua merita colligenda sunt. Quod autem afflictio sequatur peccatum acediae, potest ostendi primo ex hoc, quod acediosus est quasi totus famelicus. Eo enim, quod vacat & vacuus est, quasi totus esuriens est. Omnes sensus eius esuriunt, vt aures eius esuriunt rumores, visus vanitates, tactus & gustus voluptates carnales. Vnde Prou. 21. Desideria occidunt pigrum. Noluerunt enim quicquam manus eius ope-

rari, tota die concupiscit & desiderat. Acediosus laborat paralytici spiritali. vnde non est mirum si affigatur, & est figuratus per paralyticum illum de quo dicit Ceterio Mat. 8. Puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. Qui torquetur laborando, bene torquetur, quia vtiliter torquetur. Sed qui torquetur quietando, male torquetur, quia inutiliter. Acediosus est in tadio vite. Vnde habet quandam tristitiam quae ad modum vermis corrodit cor eius, vnde Pro. 25. Sicut tinea vestimento, & vermis ligno: sic tristitia nocet cordi. Seneca: Traditione bonarum artium occupandi sumus, quoties male habet inertia impatiens sui.

¶ *Quomodo acedia repleat hominem malis culpa*

SEQVITVR videre quomodo acedia repleat hominem malis culpa. Hoc autem primo potest ostendi ex illo verbo Proverb. 24. Per agrum pigri hominis transiui, & per vineam viri stulti: & ecce totum repleuerant viticæ, operuerant superficiem eius spinæ, & maceria lapidum destructa erat: quod cum vidisset, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam. Sicut ager spinas profert & tribulos, & cetera inutilia, nisi vtilibus seminatus fuerit, sic homo spinas & tribulos germinabit vitiorum, nisi vtilibus occupationibus se repluerit. Vnde Bern. Hæc maledictio Ada, & in terra laboris nostri, & in agro cordis & corporis nostri, vt noxia vel inutilia gratuito passim proueniant: vitia vana vel necessaria cum labore. Potest etiam idem ostendi multis aliis exemplis. Corruptur enim aqua quiete. vnde Poeta: Ex capite vitium, ni moucantur aquæ. Vinum ex se etiam feces generat: & nisi a fecibus illis mundetur, totum corruptur. Idem accidit in homine. vnde Iere. 48. dicitur de Moab: Requieuit in fecibus suis, nec transfusus est de vase in vas, & in transmigratione non abiit. Idcirco permansit gustus eius in eo, & odor eius non est immutatus. Sapor corruptus & odor prauus non recedit a vino, si supra feces remanserit, imo interdum totaliter corrumpitur. Idem accidit de acedioso, qui totus quasi acidus & acerosus efficitur. Adeo enim corruptur, vt bona ei displiceant, quæ debeant sibi placere. Homo in presenti vita est similis illi qui est in flumine impetuoso, qui in vno loco stare non potest, & nisi ad summa coner, ad ima labitur. Eo enim quod omnis homo ex nihilo est, ad nihilum tendit, & ad nihilum culpa, & etiam ad mortem. Vnde nisi conetur progredi & proficere, regreditur & deficit. vnde Bern. In via vite non progredi, regredi est, qui nihil adhuc in eodem statu permaneat. Homo similis est castro plurium dominorum, inter quos ille, qui remissior est, totum amittit.

rit, alius enim paulatim auferit ei ius suum. Si spiritus remissus fuerit, caro quæ aduersus eum concupiscit quotidie aliquid acquirit super spiritum. vnde Prou. 12. Manus fortium dominabitur: quæ autem remissa est, tributis seruiet. Pãnus candidissimus quasi imperceptibiliter niger efficitur, vnde frequenter ablutio- ne indiget. Manus etiam corporis quasi insensibiliter post ablu- tionem sordidæ efficiuntur, vnde frequenter in die lauari oportet. Sic nisi homo frequenter se lauet à sordibus spiritualibus, illis repletur. Negligentia igitur & acedia hominem replent malis culpæ. Homo ad modum vineæ putatione indiget, & non semel tantum, sed frequenter: sicut ostendit Bernard. super illud Cant. 2. Tempus putationis aduenit, dicēs: Quis ita ad vin- grem omnia à se superflua refecauit, vt nihil se habere putet putatione dignum? Credite mihi, & putata repullulant, & effu- gata redeunt, & reaccendunt extincta, & sopita denuò excitantur. Parum est ergo semel putasse. Sæpe putandum est, imò si fieri possit semper: quia semper, quod putari oporteat, si non diffi- mulas inuenis, quantuncunque in hoc corpore manens profe- ceris. Erras si vitia putas emortua, & non magis compressa, vel- lis nolis inter fines tuos habitat Iebusæus. Subiugari potest, sed non exterminari. vnde in tanto discrimine consilium est obser- uare diligenter, & mox vt renascentium vitiorum capita appa- rebunt, promota seueritate succidere.

¶ Quomodo acedia auferat homini bona gloriæ, gratiæ & naturæ.

A d hoc ostendendum adduci potest, quod legitur Matt. 25. de seruo pigro: Tollite ab eo talentum, & date ei qui habet de- cem talenta. Omni enim habenti dabitur, & abundabit, & qui non habet, etiam quod videtur habere, auferetur ab eo. Et qui non habet studium vel voluntatem operandi, sæpe auferetur fa- cultas. Iusto enim Dei iudicio fit, vt ille qui nõ vult bene opera- ri quum possit, postea non possit quum velit. Et Lucæ 19. dici- tur similiter de seruo pigro: Auferte ab illo minam. Et subdi- tur: Dico vobis quia omni habenti dabitur, & abundabit: ab eo autem qui non habet (supple, voluntatem operandi) & quod habet auferetur ab eo, scilicet facultas. Aufert autem acedia homini bona gloriæ, bona gratiæ, & bona naturæ. Bona gloriæ auferit, quia illa promittuntur solis strenuis & vigilantibus. Vn- de Luc. 12. Beati serui illi quos quum venerit dominus, inuene- rit vigilantes. Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet il- los discubere, & transiens ministrabit illis. Et Matt. 11. Regnum caelorum vim patitur, & violèti rapiunt illud. Econtrario acediosi &

& pigri amittunt illud. Super quod verbum dicit glo. Grandis violētia est in terra nasci, & cęlū capere, & habere per virtutem quod per naturam non possumus. Non est verisimile quod acediosus talem violentiam cęlo faciat. Acediosus adeo lentē incedit quod in cęlo locum suum amittit. Aufert etiam acedia bona gloria. vnde Greg. Nemo in huius vitę itinere torpeat, ne in patria locum perdat. Idē: Iustus vt cęlestia capiat, cauet ne inanis dies eat. ¶ Quod autem acedia bona gratię auferat, potest ostendi ex hoc, quod gratia Spiritus sancti est sicut ignis, qui nō potest esse otiosus. Desinit enim esse, si desinit agere. Sic gratia Dei quandoque amittitur, quia homo ex ea non operatur, vnde super illud Ioan. 13. Qui non diligit me, sermonē meum nō seruat. dicit Greg. Nūquam est Dei amor otiosus. Operatur enim magna, si est: si autē operari renuit, amor nō est. vnde Apostolus 1. Cor. 13. Gratia Dei in me vacua non fuit. Nec solum gratiā auferat homini acedia, sed etiā fructum qui à gratia deberet procedere: & sic aufert totam vtilitatē huius vitę, quod non est parū damnū. vnde Bern. Quā mitius me priuares, o amara mors, vitę vsu, quā fructu: nam vita sine fructu, grauior mors. Deniq; duplex damnū paratur ligno in fructuoso, securis, & ignis. ¶ Aufert etiā acedia bona naturalia, deteriorat. Et si nullū aliud dānū faceret acedia homini nisi de amissione tēporis, nō parū dānificaret hominē.

¶ *De octo que valere possunt ad temporis conseruationem.*

Sed multi sunt qui damnū istud non reputāt. Ideo agemus hic de his que deberent mouere homines ad temporis cōseruationē. ¶ Et sunt octo que valere possunt ad hoc. ¶ Primo possunt valere ad hoc verba scripturę, quibus monemur ad tēporis conseruationē. Sicut est illud Eccl. 4. Fili cōserua tempus, & declina à malo. Et illud Prou. 5. Fili, ne des alienis honorē tuum & annos tuos crudeli. Fatu^s est qui rē ita pretiosam sicut est tēpus dat hosti suo crudeli, expēdendo illud in seruitiū dāmonū. ¶ Secūdo possunt valere ad hoc exēpla creaturarū, que quodāmodo videntur tempus cōsiderare quantum possunt. Accepta enim opportunitate operādi operantur, nec permittūt tempus vacuum transire. Vnde Eccl. 3. Omnia tempus habent. ¶ Tertio debet mouere hominē ad temporis conseruationem ipsa natura tēporis. Tēpus enim breue est, & velociter trāsire: & postquam trāserit, recuperari nō potest. Ad primum pertinet quod legitur Iob. 14. Breues dies hominis sunt. Et debem^{us} intelligere breuitatē istā respectu vitę aternę, cui debemus prouidere tempore

pore isto. De breuitate etiã ista rãgitur in Psal. vbi dicitur: Mille
 anni ante oculos tuos tãquam dies hesternæ quæ præterit. De
 hac etiã breuitate dicit Senec. Si multũ ætatis esset, parẽ dispẽ
 sandũ erat vt sufficeret necessariis. Nunc quæ dementia est su
 peruacua discere in tẽporis egestate? De velocitate verò legitur
 Job 7. Dies mei velocius transierũt. Et Seneca: Infinita est velo
 citas temporis. Punctũ est quod viuimus & pũcto minus. Item
 Job 9. Dies mei velocius cursore fuerũt. De irreuocatione tẽ
 poris, dicit beatus Ber. Non parum æstimes tempus quod in fa
 ctis vel in dictis expẽditur otiosis. Volat enim irreuocabile ver
 bum, volat tẽpus irreuocabile, nec aduertit insipiens quid amit
 tar. ¶ Quarto potest valere ad hoc pretiositas tẽporis. De qua
 Bernard. Nihil pretiosius tempore: sed heu nihil hodie vilius
 reputatur. Ostenditur autẽ pretiositas temporis tripliciter. Pri
 mo, per hoc q̃ possessio temporis valde rata est, quantũ ad hoc
 q̃ vnicum tẽpus est semper, sicut de phœnice dicitur, quod est
 phœnix vnica semper auis. vnde quũ omne rarũ pretiosum
 sit, valde pretiosum debet esse tempus. Secundo ostenditur ex
 hoc, q̃ aliquis locus est in quo plus amaretur vna hora tempo
 ris ad agendum pœnitentia, quã tanta massa auri quantus est
 totus mundus. Locus ille infernus est. Tertio ostenditur ex hoc
 q̃ in vna hora temporis potest homõ promereri dimissionem
 pœnæ æternæ, & peccatorum suorum remissionẽ, Dei gratiam
 & æternam gloriam. ¶ Quinto potest valere ad hoc, si confide
 ramus nos debitores esse totius temporis nostri. Nec debẽmus
 etiã illud soli creditori, sed pluribus. Fatuus enim est, qui mul
 tis debitis obligatus est, si prodigẽ expendit. Debita nostra ostẽ
 dit nobis beatus Bernar. dicens: O si cognouisses quã multa
 & quã multis debeas, videres quod nihil est quod facis. Pri
 mo, Christo debes omnem vitam tuã, quia ipse pro tua posuit
 suam. Secundo exigunt præterita peccata mea futuram vitam
 meam, vt faciam fructus dignos pœnitentiæ, & recogitẽ omnes
 annos meos in amaritudine animæ meæ. Quid si tertium debi
 torem ostendam, qui eam vendicet sibi? Puto q̃ desideres glo
 riam quam oculus non vidit. Nonne ad hanc emẽdam, totũ te
 & quodcunq; poteris dare oportebit? Et cum omnia compleue
 ris, non sunt condignæ passionẽ huius temporis ad futuram
 gloriam quæ reuelabitur in nobis. ad Rom. 8 Quarto debitori
 debes totum quod es, à quo totum habes, qui te fecit & benefe
 cit: & cuncta ministrat cui horum proponis reddere quod de
 bes. ¶ Sexto deberet hominem mouere ad conseruationẽ tem
 poris

poris hoc, q̄ oportebit districtam rationem de eo reddere coram Deo. Omne enim tempus tibi impensum requiretur a te qualiter sit expensum, sicut dicit beatus Bernard. Et sicut capillus non peribit de capite: ita nec momentum de tēpore peribit. Vnde Psalm. Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo. Et Thren. 1. Vocauit aduersum me tēpus, vt cōterat electos meos. Beneficiū temporis multum erit aduersus homines, etiā aduersus eos qui boni videntur esse. Valde enim ingrati apparetur illi, quibus Dominus tantum beneficiū dabat singulis momentis, quantum est beneficiū temporis, qui tanto beneficio non cessauerunt ab impugnatione ipsius. ¶ Septimo debet homines mouere ad idem hoc, q̄ tempus quodam speciali modo est nostra possessio. vnde Seneca. Reliqua à nobis aliena sunt, tempus tantum nostrum est. Tali modo tempus nostrum est: q̄ si tempus amittimus, quodam modo nosmetipsos amittimus: qui medietatem sui temporis amisit, quodammodo dimidiū se amisit. ¶ Octauo debet mouere nos ad temporis conseruationem hoc, q̄ temporis amissio quedam mors est. Est enim amissio vitæ. vnde Seneca. Quem mihi dabis qui aliquod pretium temporis ponat, qui intelligat se quotidie mori: idem: Quotidie morimur, quotidie enim demitur aliqua pars vitæ. Et tunc quoque cum crescimus, vita decrescit: quemadmodum cephedra nō extremum stillicidium exhaurit, sed quicquid antè defluxit: sic vltima hora qua est: desinimus, non solum mortem facit, sed sola coasumat. Et conseruatio temporis in hoc attenditur, vt in Dei seruitio expēdatur: & sic ex tempore quodammodo summato aternitas in futuro colligatur. Illi verò qui prodigè tempus expendit, frequenter accidit, quòd citius tempus amittat. Viri enim impij non dimidiabunt dies suos. Et implebitur in eo illud Eccl. 29. In tempore redditionis postulabit tempus.

De alijs sex que valere possunt ad detest. tionē acedia. C A P. IIII.

Praeter prædicta sunt sex alia que possunt valere ad detest. tionem acediae. ¶ Primū est hoc, q̄ ipsa inquinat pulcherrimam partem ecclesiae, scilicet viros contemplatiuos. Et est mirū q̄ illi sunt magis acediosi, qui minus esse debuerūt. Viri enim contemplatiui, quorum esset non solū currere, sed volare (anes enim spirituales sunt) ad modū testudinum lentissimè incedūt. vnde iam nō potest dici de illis illud verbum Esa. 40. Qui sunt isti qui vt nubes volant: sed velut mortui immobiles stant. Vnde necesse habent frequenter orare, exemplo Dauid, vt in via Domini viuificentur, & vt pennæ columbæ eis dētur, vt volare possint & acediae huius capiti & quando anima ille que sit nisi quod malo futū hoste quod non est. Illa que ratur. q̄ homo enim ligis. Sola quo clau mat. vno mini pig modo f conuert eit Cain 22. Dic sum. Et est quare eos qui res esse q̄ virtū quando re, nec riu vno psalmu Malo reriū ad detest. tas. Tri qui lab piente pientia ricol remed fistere pol

possint & requiescant. ¶ Secundo potest valere ad detestationem
 acediae hoc, quod ille qui hoc vitio a diabolo capitur, ignominio-
 sus capitur ceteris peccatoribus, sola enim ignavia capit eum,
 & quandoque solus timor. vnde Prou. 18. Pigrum deiecit timor,
 & animae effeminatorum esurient. Multum postea erubescere
 ille quem solus timor deiecit de equo virtutum, cum timor non
 firmiter quaedam pictura terribilium. Praeterea cum timor sit de
 malo futuro, ille quem timor vincit, quodammodo vincitur ab
 hoste qui nondum est, sed futurus, & quandoque etiam futurus
 non est. vnde Sene. Illud tibi praecipio, ne sis miser ante tempus.
 Illa quae velut imminetia expauit, forassis nunquam ventu-
 ra sunt. ¶ Tertio potest valere ad detestationem acediae hoc,
 quod homo acediosus valde ignominiose detinetur captus. Non
 enim ligatus est vinculis ferreis, imò nec stupeis, sed potius nul-
 lis. Sola enim desidia detinetur: nec habet aliquem carcerem
 quo claudatur, vel custodes quibus custodiatur, nisi prout sum-
 mat. vnde Prouerb. 15. Iter pigrorum quasi sepes spinarum. Ho-
 mini pigro videtur quod viae sibi spinis clausae sint, & quod nullo
 modo fugere possit de manibus diaboli. Videtur sibi quod si
 conuertatur ad Dominum, statim debeat mori. vnde Gen. 4. di-
 cit Cain: Omnis qui inuenerit me, occidet me. Idem legitur Prou.
 21. Dicit piger, Leo est foris, in medio platearum occidendus
 sum. Et 26. Dicit piger, Leo est in via, in itineribus leaena. Mirum
 est quare ita timent pigri conuerti ad Dominum, cum videant
 eos qui ad Dominum conuertuntur, diutius vivere, & pulchrio-
 res esse. ¶ Quarto potest facere ad detestationem acediae hoc,
 quod vitium istud solum vel maxime homines infestat & impugnat,
 quando sunt in seruitio Dei. vnde partem Dei nititur ei aufer-
 re, nec parum deteriorat eam: quandoque enim efficit ut Psal-
 terium unum cum fastidio & acedia dictum minus sit gratum Deo, quam
 psalmus unus cum deuotione & hilaritate dictus. vnde Hiero.
 Malo psalmum unum cum hilaritate metis decantare, quam totum psal-
 terium cum fastidio & torpore & acedia. ¶ Quinto potest valere
 ad detestationem acediae hoc, quod acedia est valde grauis infirmi-
 tas. Tria autem faciunt ad grauitatem istam. Primum est hoc quod illi
 qui laborant hac infirmitate, nesciunt se infirmos esse: vnde se sa-
 pientes esse reputant, & alios iudicant. Ideo dicitur Pro. 26. Sa-
 pientior sibi videtur piger, septem vitis loqueribus sententias. Pe-
 riculosa verò solet esse infirmitas quae non agnoscitur, quia eius
 remedium non quaeritur. vnde Bernar. Scio longius a salute ab-
 siltere membrum quod obstupuit, & aegrum sese non sentientem
 pericu

periculosius laborare. Secundo facit ad grauitatem huius infirmitatis eius prolixitas. Est enim accedia velut febris lassā. Vnde de illa potest intelligi quod dicitur Eccl. 10. Languor prolixior grauat medicum. Tertio facit ad grauitatem huius infirmitatis hoc, quod reddit hominē impotentē ad operandum: vnde significatur per paralysin Matt. 8. & Matt. 9 per ariditatem manus Matth. 12. vbi legitur sic, Et ecce homo habens manum aridam, &c. Accediosus manū dexteram aridam habet, sed non sinistram: quia impotens est ad bene operandū, sed non ad male operandum: vnde Zach. 11 dicitur de malo pastore: Brachium eius ariditate siccabitur, & oculus eius dexter tenebrensens obscurabitur. Tunc oculus dexter obscuratur, quando pastor ad spiritualia cæc⁹ efficitur. Accedia est velut febris illa que dicitur critica: que prouenit ex cōsumptione naturalis humiditatis. Sic accedia ex defectu humoris gratiæ. Sexto potest valere ad detestationem accediæ hoc, quod accediosus iniquus est in Deū: quia defraudat eum in lucto talenti quod ei cōmisit. Iniquus est in proximū, & quia eum scandalizat, & quia defraudat eum in hoc quod vult comedere & bibere sicut & ipse: & tamen non vult laborare sicut ipse. In seipsum etiam iniquus est quia hostes suos nutrit à quibus perimatur, scilicet vitia.

De diuersis generibus peccatorum qua ad hoc vitium pertinent,
PARS III. que habet xvii. capitula.

De tepiditate & malū que in homine tepiditas facit. CAP. I.
DICTO de his que faciunt ad detestationem accediæ, consequenter dicendum est de diuersis speciebus vitiorum, que ad accediam pertinent. Videntur autem ista xvii. vitia ad accediam pertinere. Tepiditas, mollities, somnolentia, otiositas, dilatio, tarditas, negligentia, imperfectio siue imperseuerantia, remissio, dissolutio, incuria, ignauia, indeuotio, tristitia, tardium vitio, desperatio. ¶ Tepiditas est paruus amor boni. Et videtur esse tepiditas prima radix in peccato accediæ, & ex hac videtur nasci cætera vitia enumerata. Facit autē tepiditas multa mala in homine. ¶ Primo Deo vomitū prouocat, vt prius ostensum est. Tūc tepid⁹ à Deo euomitur, quū in deteriora labi permittitur, vel impœnitēs moritur. ¶ Secūdo fiduciā tēdā & accedēdi diabolo præstat. De multis enim vitiis tentat diabolus hominē tepidū, de quibus nō aunderet tētare hominē feruentē. vnde dicitur authoritatē, Ollæ feruētī muscæ non insident. Tertio reddi hominē quasi impotentē & contractum: vt patet in illis qui cum valde fortēs sint, nō possunt sextam partem pœnitentiæ facere quam